

מעניין הפרשה

פרשת קרח תש"פ

תוכן עניינים

דברי תורה לפרשת השבוע-

1

עטרת מרדכי- 2

אשיחה- 2

ומתוק האור- 3

פרקי אבות- 4

מעניין הדף היומי- 4

"ויקח קרח" (ט"ז, א')

אומרים חז"ל שקרח היה אחד משרי האוצר של פרעה במצרים, והיה גונב לפרעה הרבה כסף. אמרו לו היהודים שזה אסור, אבל הוא טען שאין בזה עוון גדול כי פרעה משעבד את בני ישראל, ומותר לקחת לו ממון. אמרו לו 'אבל הקב"ה הבטיח לנו שנצא ברכוש גדול, וכל האוצרות ששייכים לפרעה - בני ישראל עתידים לקבל אותם, ואם כן אתה לוקח מבני ישראל'.

משל לאדם שסעד במסעדה, ולאחר שאכל ושתה, רצה לשלם.

באגב ורצה לגנוב את כספו. אמר לו בעל המסעדה 'אל תגנוב את כספו של האיש הזה. ואם תשאל למה אני מתערב, דע לך שאם תגנוב לו - הוא לא ישלם לי'. והוא הדין אצלנו בעניין. וכן התורה רמזה בשתי המילים הראשונות של הפרשה את הסיבה העיקרית שגרמה לקרח ליפול שאולה, שזה "ויקח קרח". דהיינו שלקח כסף שלא היה שייך לו. שמצווה גוררת מצווה, ועבירה גוררת עבירה. (וקראת לשבת עונג)

"ויקהלו על משה ועל אהרן" (טז, ג)

המון מחלוקות ידע העולם מיום היווסדו, ולהן סיבות רבות ומגוונות. אך אם נקלף אחת לאחת את ה"שכבות" של הסיבות והטענות השונות שהיו בפייהם של בעלי המחלוקת לדורותיהם, נמצא שהגרעין שממנו צמח הכל הוא הכבוד!

ואכן חשוב להבין ממה נובעת הנקודה הפנימית של מחלוקת כדי למצוא דרכי מניעה ואף פתרונות במקרים שונים של מריבה ופלגנות.

הנה נודע שהנשמה נקראת "כבוד", וכמו שנאמר (תהלים טז, ט) "שמח לבי ויגל כבודי", ופירשו האבן עזרא והרד"ק ש"כבודי" היא הנשמה, וכן על זו הדרך נאמר (שם נז, ט) "עורה כבודי". והגם שאין לנו עסק בנסתרות, מכל מקום לפי ערכנו פשוטם של דברים הוא שכל דבר הולך אחר שורשו, והיות והנשמות נחצבו מתחת לכסא הכבוד לכן הנשמה, כולה אומרת כבוד, ואינה מסוגלת לסבול יחס שאיננו כפי כבודה. ועל כן כשאדם חווה השפלה ובזיון, הנשמה מזדעקת ומבקשת את כבודה האבוד. [יתכן שזו הסיבה ש"אין העולם מתקיים אלא בשביל מי שבולם את עצמו בשעת מריבה" (חולין פט, א), כי כאב הפגיעה בנשמה גדול הרבה יותר מפגיעה בגוף, והנשמה מבקשת להחזיר את כבודה, ונדרש כח עצום כדי לבלום ולשתוק ולפייס את הנשמה למרות הכל].

דא עקא, שברוב ככל הפעמים אין כאן לא פגיעה ולא זלזול, ועל כל פנים ודאי שלא במתכוין, אלא שהאדם מחמת סיבות כאלה ואחרות מפרש כאילו מישהו רצה לפגוע בו ולהשפיל אותו ולזלזל בכבודו, ואזי לבו מתמלא בתרעומת ומבקש הוא להשיב מלחמה ולהגן על כבודו.

ואם הדברים כנים ונכונים הרי שבכך מצאנו תרופה ותשובה לחיכוכים רבים בין בני אדם. לא אחת קורה שיש לאדם טענות שונות על חבירו, אבל בעצם מה שבאמת באמת מפריע לו הוא שהלה לא מכבד אותו כראוי. זה מצוי לרוב בין בני זוג, כשאתה שומע את הצדדים ויורד לחקר הענין ומגלה שמתחת להררי הטענות הקשות מסתתר דבר אחד: כבוד! האשה מרגישה שבעלה לא מכבד אותה מספיק, וכמים פנים לפנים גם הבעל חש כן, וכך נוצר לו כדור שלג ענק, שבמקרים רבים, רבים מדי, נעצר רק בבית הדין הרבני...

אם נשכיל לתת לשני את התחושה שאנו מכבדים אותו, הרבה מחלוקות יימנעו או ייפתרו מאליהן. מותר לחשוב אחרת, מותר לא להסכים אחד עם השני, אך חובה לשמור כל העת על כבודו של השני ולא לרדת לפסים אישיים. (בארה של תורה)

המפתח הגיע ליצרו לאהרן עשר שנים - הרב גואל אלקריף

ציצית ומזוזה דווקא

סיפר הרב גואל אלקריף, שבאחד הביניים בעיר בני ברק פרצה שריפה. זה היה בחודש אלול. עוברי אורח הזעיקו את מכבי האש, ובחשדי השם התיזו מים בצינורות בלחץ וכיבו את השריפה.

באותו בניין, בקומת הקרקע, גרה אשה אלמנה. אותה אלמנה לא ניזוקה מהאש ומהעשן, אך נגרם לה נזק מהמים שהכבאים התיזו כדי לכבות את האש.

אותה אלמנה הזעיקה את הבת שלה, שהייתה נשואה כבר עשר שנים, אך לא זכתה לפרי בטן.

האלמנה ובתה גרפו את כל המים, ייבשו וניקו את הרהיטים מהמים הסרוחים והכניסו את כל הבגדים והמצעים לכביסה. השכנים הגיעו כדי להתנצל, אך האלמנה הרגיעה אותם ואמרה להם: "זו לא אשמתכם, העיקר שהבית שלכם לא נשרף! אני מוכנה לקבל את הצער והייסורים האלה באהבה". בתה של האלמנה ניקתה את אחת המגירות, ולפתע הבחינה במכתב סגור. היא התבוננה בכתב וגילתה שהמכתב ממוען אליה.

היא למדה בגייטסהד לפני כעשר שנים. היא פתחה את המכתב, ושם הייתה דרישה לתשלום לרופא שיניים, ונותר לה חוב של \$280. במכתב הוא כתב היא טופלה ע"י רופא שיניים, ונותר לה חוב של \$280. במכתב הוא כתב לה, שכיוון שהיא גרה כעת בארץ, הוא לא מצפה שהיא תטוס אליו ותשלם את החוב, אך יש אפשרות להעביר את הכסף לבנו שנמצא בארץ ישראל וגר בבני ברק. התאריך שהופיע על גבי המכתב היה תאריך מלפני 10 שנים...

התברר, שאמה התכוונה להביא לה את המכתב; היא הניחה אותו בתוך המגירה, אך שכחה להעביר לה אותו. הבת התקשרה לבנו של אותו רופא שיניים, אך התברר שהוא עבר דירה, ולא ידוע לאן עבר. היא התקשרה לגייטסהד כדי לברר, והודיעו לה שרופא השיניים נפטר. היא הצליחה להשיג את השותף של רופא השיניים, והשותף אמר לה שבנו של רופא השיניים עבר מבני ברק לבית שמש. הוא מסר לה את הטלפון של הבן של רופא השיניים. היא התקשרה לבן וסיפרה לו את פרטי המקרה, ואמרה: "אני חייבת לאביך \$280. תן לי את פרטי חשבון הבנק שלך, ואני אבצע העברה בנקאית".

סופו של הסיפור היה, שבתה של האלמנה נפקדה באותה שנה וזכתה לבן זכר. אותה בת העבירה מסר חשוב לכולנו, ואמרה: "אני מתפללת עשר שנים, מייחלת, מצפה ומקווה שהקב"ה ישמע לתפילתי - אך מנהיג העולם מסתכל על ידיו של האדם ובדק אם הן נקיות מגול. כשאדם בא עם ידיים שיש בהן גזל, אזי התפילות אינן מתקבלות".

עשר שנים אני שופכת תפילות בלי סוף, אך התפילות לא עולות לשמים, כי הגזל חוצץ בעדן, הלכתי לעשות מצווה לאמי - ומן השמים זיכו אותי לתקן את עוון הגזילה ולהשיבה לבעליה, ורק אז, לאחר עשר שנות המטנה וציפייה, התפילה עלתה לשמים והתקבלה.

יהודי המקדש שם שמים, זוכה. יהודי היודע לתקן את המעשים שלו, זוכה!
(סיפורים ששינו חיים - הידברות)

רש"י מביא את דברי חז"ל, שקורח לקח עצמו לצד אחד וטען נגד משה רבנו טענות שונות, וזה לשונו: "מה עשה, עמד וכנס מאתים חמישים ראשי סנהדראות, רובן משבט ראובן שכיניו, והם אליצור בן שדיאור וחביריו וכיוצא בו, שנאמר נשיאי עדה קריאי מועד, ולהלן הוא אומר אלה קרואי העדה, והלבישן טליתות שכולן תכלת. באו ועמדו לפני משה. אמרו לו טלית שכולה של תכלת חייבת בחוט תכלת בציצית או פטורה. אמר להם חייבת. התחילו לשחק עליו, אפשר טלית של מין אחר חוט אחד של תכלת פוטרה, זו שכולה תכלת לא תפטור את עצמה".

מדוע טען קורח טענות על ציצית ומזוזה דווקא?

ראה קורח שבפרשת ציצית יש סגולה לשמירה מעולה, כמו שכתוב "חונה מלאך ה' סביב ליראיו ויחלצם". מכאן שהציצית, שהיא מסובבת את האדם, יוצרת מלאך שבא לחנות עליו ולשמרו ולחלצו מכל צרה.

גם המזוזה היא שמירה לבית. וזו לשון הרמב"ם (פ"ו מהלכות מזוזה הלכה י"ג): "אמרו חכמים הראשונים כל מי שיש לו תפילין בראשו ובורועו, וציצית בבגדו, ומזוזה בפתחו, מוחזק הוא שלא יחטא שהרי יש לו מזכירים רבים והן הם המלאכים שמצילים אותו מלחטוא שנאמר חונה מלאך ה' סביב ליראיו ויחלצם, בריך רחמנא דסייען".

וזו לשון הבא"ח "ועוד שהבית נשמר בה' כמו שנאמר ה' שומרך, אדם ישן על מיטתו בפנים, והקב"ה שומרו מבחוץ. ומכל מקום לא תהיה כוונת האדם בהנחתה בשביל שמירה או שכר בעולם הבא, אלא לקיום מצוות הבורא יתברך" (ועיין זוהר ואתחנן שהמזוזה שומרת שלא ייכנס יצר הרע לבית).

קורח היה עשיר גדול, ועשיר יענה עזות. הוא הרגיש בטוח בעצמו בגלל העושר שלו וחשב שבעזרת הכסף שלו הוא יכול להתגבר על כולם. כשאמרו לקורח שהציצית והמזוזה שומרים עליו, היה זה בשבילו עלבון. הם ששויים כל כך מעט ישמרו עליו?

במצוות הללו של ציצית ומזוזה יש לימוד גדול לאדם שהוא צריך להתנהג בביתו כמו שהוא מתנהג בחוץ. וזה לימוד לשני הכיוונים. כי יש אדם שמתנהג בחוץ כמו צדיק וחסיד, ואילו בביתו הוא שוכח את ה'. מרשה לעצמו כעס ותאוה ומידות מגונות ומתנהג בלי כבוד לאשתו ולילדיו. ויש שנוהגים להפך, בביתם הם מקיימים מצוות, ואילו בחוץ אינם מראים סממן של שמירת מצוות.

לכן יש גם ציצית, שהיא מצווה חיצונית, ויש מזוזה שהיא הפנים והבית של האדם. אומרים לו לאדם: היה יהודי "בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתְךָ וּבְלִקְתְּךָ בְּדַרְךָ וּבְשָׂכְבְּךָ וּבְקוּמְךָ", ללא שום הבדלים. זאת מהות היהדות, ואת זה רצה קורח לעקור מכל וכל.

ומתוק האור

הרב שלמה לוינשטיין שליט"א

"ולא הרעתי את אחד מהם" (במדבר טז טו)

מספרים על הגאון רבי אליהו אליעזר דסלר זצ"ל, שכל ימיו נהג לקדש על הכוס בשיעור הקטן יותר (המוכר כפי שיטת רבי חיים נאה), ולא הקפיד לקדש על השיעור הגדול (המוכר כפי שיטת היחזון אישי זצ"ל), ורק לאחר פטירת הרבנית ע"ה התחיל לקדש על כוס בשיעור גדול, והיה הדבר לפלא בעיני מקורביו, עד שהוברר טעמו, כי אותו גביע קטן קיבל במתנה מחמיו אבי הרבנית, וכדי לכבד רצונה השתמש בגביע זה וקידש בו על היין, כי העדיף להדר בזה מאשר להדר בשיעור הכוס'...

כע"ז מסופר על אחד מחסידאי קמאי בעיה"ק טבריה שאחר פטירת הרבנית ביקש מנכדו שיסיר את ה'מראה' הגדולה שהיתה תלויה על הארון בביתו, כי בכל השנים היתה מראה זאת לצנינים בעיניו אלא שלא אבה לומר מאומה אחר שהבין כי רצון הרבנית במראה זאת, רק מיד לאחר שהשיבה נשמתה ביקש להעבירה משם.

עוד העידו על הרב דסלר, שמעודו לא היה מבקש בנסיעתו באוטובוס (בלחיצת כפתור 'עזרה') שיעצרו עבורו במיוחד - בתחנה שעליו לרדת, ולא ירד רק במקום שהיו אחרים מבקשים לרדת, ונמצא שפעמים רבות היה עליו לכתת רגליו מתחנה מרוחקת (שהרי לא עצרו במקום הנצרך לו), פעם נשאל לפרש הנהגתו זו, והשיב, כי במשך השנים ראה שלרוב הנוסעים אצה הדרך, כי כל אחד ממנה, פלוני מפחד מיראש כוללי וממנה שלא לאחר לכולל, וזה ממנה לעבודתו, אחד ממנה לביתו בגמר עבודתו, ורעהו כבר מזמן פקעה סבלנותו. "והאיך אגרום לעכב את כל הנוסעים מפני שליידר דסלר רוצה לרדת דווקא במקום זה..." הבט וראה עד כמה יגעו ענקי הרוח בטוהר המידות ומחשבתם יומם ולילה להיטיב עם הזולת.

בעניין זה יש להסמיק מה שהביא הגאון רבי חיים פלאגיי זצ"ל בספרו 'תוכחת חיים' (פרשת וארא, דף לד:) מה שנתגלה לו בחזיון הלילה, שראה עשיר תם וישר, אחד מתושבי העיר איזמיר שבטורקיה כחודש לאחר פטירתו, כשהוא לבוש בבגדים נאים והוא שש ושמח, והתפלא על כך מאוד, וכששאלו איך ומדוע זכה לחיי העולם הבא ענה לו, על אשר לא נשתעבד במשרתיו באכזריות ובקושי, כי אם ברחמנות, שלא היה מוכיב עליהם.

סיפר נהגו של הגה"ק רבי מאיר אבוחצירא זי"ע (בנו של ה'בבא סאלי' הגה"ק רבי ישראל אבוחצירא זי"ע) פעם אחת נסעתי עם רבי מאיר מעיר לעיר, באותה שעה נסע לפנינו רכב גדול מלא במשקאות שונים (להעבירם לבעלי חנויות) לפתע פקד עלי רבי מאיר שאמנה ואקדים ליסע לפני אותו רכב גדול, ואף שהיה הדבר כמסוכן שמעתי לקול רבי ומיד עקפתיו, מיד קפץ הנהג של הרכב הגדול, וזעק עלי ביקולי קולות' על שהעזתי פני ל'קפוץ' לפניו, ואף ניגש אל רבי מאיר בזעקותיו, "וכי אתה ירבי' בישראל, וכי זוהי התנהגות ראויה..."

בכל עת זעקותיו הגדולות ישב רבי מאיר בשלוות נפש והקשיב לקולותיו. בגמר דבריו ביקש רבי מאיר בקול שקט ושפה רפה וברורה, יקירי, אנא ממך, צמא אני עד מאוד, הבה לי בקבוק משקה קטן. הנהג שזעמו וקצפו עדיין לא שקטו ונרגעו, הוסיף לשאוג עליו, לא די שסכנת את חיי עוד תוסיף לבקש ממני כזאת, ואף כששב להתחנן שהינו 'צמא' לא הועילו לו לרבי מאיר כל תחנוניו והלה לא הסכים להעניק בקבוק קטן ביותר. אחר הדברים האלה המשיכו כל אחד ואחד בדרכו, לא עברו רגעים אחדים והרכב הגדול התהפך והתדרדר אלי תהום, ופרחה נשמת הנהג.

וביאר רבי מאיר את כוונת קודשו שבנסוע הרכב לפניו ראה ש'מלאך המוות' מרקד מעל ראשו של הנהג לקחתו מן העולם, על כן מיהרתי בחיפז לעקוף אותו ולזכותו בחסד ובצדקה תציל ממות, ומה אעשה שהלה לא אבה לגמול עמדי חסד.

"בקר וידע ה' את אשר לוי" (טז, ה)

מעשה באדמו"ר אחד שהיו לו שני בנים, האחד חכם וירא אלקים, גדוש בתורה ובחכמה, והשני - לא נודע בחכמתו וביראתו. נהו החסידים אחרי הבן החכם, והבן השני - נחמץ לבו. פנה אל אביו והתאוון על מצבו.

אמר לו אביו: "ומה יכול אני לעשות, כלום יכול אני לאלץ את החסידים לדבוק במי שאין לבם חפץ?!"

בוקר אחד בא הבן השני אל אביו ובשר לו בהתרגשות כי בלילה חלם בשנתו, ובחלומו הוא רואה שהמוני חסידים מקיפים אותו ודבקים בו...

אמר לו אביו: "אלו היו המוני חסידים חולמים שאתה רבם - נחא, אך כאשר אתה הוא זה שחלמת שהם חסידים - כלך לך מחלומות שוא..."

כדבר הזה - אומר רבי משה גלאנטי בספרו "משל ומליצה" - היה אצל קרח. ראה קרח לנגד עיניו היאך משה נבחר להנהיג את ישראל וכולם נוהים אחריו, ואלו קרח עצמו למרות היותו ראוי לגדולה - נותר לבדו. ואז הזה בדמיונו, ובחלומו כאלו הוא מתמנה לשררה על ישראל.

אמר לו משה: "בקר וידע ה' את אשר לוי" - הקץ מחלומך ותוכח שאך חלום שוא הוא זה ואינך שר ומנהיג בישראל...

דף קא:

פרק ד

משנה ד': "רבי לויטס איש יבנה אומר מאד מאד הוי שפל רוח שתקות אנוש רמה רבי יוחנן בן ברוקא אומר כל המחלל שם שמים בסתר נפרעין ממנו בגלוי אחד שוגג ואחד מזיד בחלול השם"

רבינו עובדיה מברטנורא: "מאד מאד הוי שפל רוח - אף על פי שבשאר מדות הדרך

האמצעית היא המשובחת, במדת הגאווה אינו כן, אלא יטה לקצה האחרון של שפלות

הרוח. לפי שהגאווה היא מאוסה ביותר, ועוד שרוב בני אדם נכשלים בה ולא בדילי אינשי מינה, לכך צריך לעשות לה הרחקה יתירה".

מאד נוסף

בספר 'עטרת אבות' לרב הגאון אהרן זכאי שליט"א הביא שאלה לפי מימרת חז"ל זו: לכאורה יש להקשות על הכתוב "והאיש משה עניו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה". לכאורה היה צריך לומר "והאיש משה עניו מאד מאד" שתי פעמים, כמאמר המשנה "מאד מאד הוי שפל רוח".

ותירץ הגאון רבי עזרא עטייה זצ"ל, ראש ישיבת 'פורת יוסף', שמשה רבינו היה עניו מאד מכל האדם - יותר ממה שכל אחד מחוייב במאד מאד (וכמו שאמר התנא "מאד מאד הוי שפל רוח"), משה רבינו היה עניו ב'מאד' נוסף, דהיינו שלשה מאד...

משה שפיר קאמרת - ופרש"י בסוכה לט. גדול הדור - כתב האור שמח (סופ"ה מהל' תשובה) דביטוי זה מסייע להמקובלים שאמרו כי בכל דור ודור נותן הקדוש ברוך הוא נצוצין מנשמת צדיק קדום, ולפעמים גם במי אשר קרבת ה' יחפוץ נותן מנוח לנשמת צדיק קדום להתקשר בנפשו ומסייעו לעשות הטוב וזה נקרא אצל המקובלים סוד העיבור והעמיקן בזה הרבה. (פניני הדף היומי גיליון מס' 24)

דף קב:

העושה נקב בלול של תרנגולים רב אמר משום בונה ושמואל אמר משום מכה בפטיש וכו' - הפני יהושע כתב כאן לבאר דמחלוקתם של רב ושמואל היא ביסוד דין מכה בפטיש בדבר שלא הושלמה עשייתו עדיין, ועיי' המלאכה גומר את הדבר - האם חשיב מכה בפטיש או לא. למשל (כמו ששנינו לקמן ק"ד) שכתב אות אחת והשלים לספר חייב משום כותב. והסביר המאירי [שם] שאינו חייב משום מכה בפטיש, כי בלי האות הספר אינו גמור ורק עיי' כתיבת האות הספר הושלם.

וחיוב מכה בפטיש הוא לפי"ז יהיה במלאכה שנשלמה כולה כגון שחצב אבן בהר ונתפרקה כולה מסביבותיה ונמצא שנשלמה מלאכת האבן אלא שלא נפלה, ועיי' הכאה בפטיש נפלה האבן. ז"א - שהמלאכה נעשתה בדבר שכבר נשלמה עשייתו לפני כן. גם בסוגיא דידן - הלול בלי הנקב עוד לא הושלמה עשייתו, ולכן רב סובר של"ש כאן מכה בפטיש, אלא מלאכת בונה. ושמואל חולק על זה, וסובר אף על פי שלא הושלמה עשיית הלול - במלאכה האחרונה נחשב מכה בפטיש. (פניני הדף היומי גיליון מס' 24)

דף ק"ט:

השבוע נלמד בדף היומי (שבת דף ק"ט ע"ב במשנה): כל האוכלין אוכל אדם לרפואה וכל המשקין שותה.

כשהיו באים אל הרה"ק רבי יצחק שלמה מזיליחוב זצוק"ל [בן הרה"ק רבי יחיאל מיכל מזוהיעל זצוק"ל נכדו של המגיד מזלאטשוב זי"ע] אנשים שסבלו מבעיות בריאות היה תמיד אומר לאכול ממאכלי השבת, כי מאכלי שבת הם רפואה לכל דבר. והיה מוסיף שזוהי כוונת המשנה בשבת 'כל האוכלין אוכל אדם לרפואה וכל המשקין שותה', שבשבת מה שאדם אוכל ושותה הוא רפואה.

פירוש זה מצאנו גם בתפארת שלמה (פרשת משפטים) על הפסוק 'רק שבתו יתן ורפא ירפא', וזה לשונו: "על פי מה שאמרו בפירוש המשנה במסכת שבת 'כל האוכלין אוכל אדם לרפואה בשבת', פירוש מכל המאכלים שהאדם אוכל בשבת יכול להשיג רפואה, כי שורש הרפואה נעשה בשבת קודש על ידי יחודי העולמות העליונים בכוונת האכילה כידוע ליודעי חן, לכן ישבת הוא מלזעוק ורפואה קרובה לבוא. וזה גם כן הרמז רק שבתו יתן - על ידי קדושת אכילת השבת - ורפא ירפא". (מתיקות הדף היומי גיליון מס' 21)